

Al vroeg dit kalenderjaar heeft Magere Hein twee keer toegeslagen bij mijn schaakclub, SV. Promotie. Het overlijden van 'standaard' clubkampioen Bernard was een totaal onverwachte linkse directe waarvan we als club nog niet hersteld zijn. Het overlijden van onze Max, een kwart eeuw ouder, leidde tot reacties die beter als nostalgische treurnis omschreven kunnen worden; het ging om een normalere gang van zaken. Met beide heren kon ik het goed vinden, maar mijn contact met Max was intensiever.

Ik had de eer op zijn begrafenis te mogen spreken. Ik haalde aan hoe avontuurlijk zijn leven was geweest. Zijn militaire betrokkenheid bij de laatste koloniale stuip trekkingen van Nederland in de Oost. Hoe Groningen voor ons twee een gemeenschappelijk 'zwaartepunt' was geweest. Hij was er opgegroeid, ik had er een wezenlijk deel van mijn wetenschappelijke opvoeding genoten. Het boek dat Max speciaal voor zijn dochters had geschreven over die avontuurlijke zwerftocht door het bestaan – zijn woorden –, het snelschaken met de immer 'elegante' schimpscheuten, het zomerse schaken in zijn tuin, met het soms oorverdovende gekwaak van de kikkers uit de grote vijver naast zijn huis. Het werd alles gememoreerd.

Na zo'n begrafenis wordt het stil. De schakers gaan huiswaarts en verder met hun gewone leven. De familie gaat ook huiswaarts, maar 'gewoon' zal het leven voorlopig dus niet zijn. De nalatenschap komt aan de orde, voor de familie die van alles moet regelen, maar later op een wrange wijze ook voor de schakers. De overledene heeft namelijk het nodige goed bruikbare schaakmateriaal op de plank liggen: boeken, notatieboekjes en natuurlijk bord, stukken en klok. Vaak, bij onze club althans, komt er na verloop van tijd een initiatief om deze spullen ter beschikking te stellen aan de leden van de schaakvereniging. Toen op zeker moment de schaakboeken van Bernard op de club werden uitgestald, besloot ik dat initiatief ook bij Max' schaaknalatenschap een beschaafd zetje te geven. Ik kwam immers best vaak over de vloer bij Max en zijn vrouw. Uit het gesprek dat zich ontvouwde bleek maar weer eens hoe moeilijk het wennen is aan de leegte. Het ingesleten "Hallo, ik ben er weer." als zij thuiskomt, dat wordt beantwoord met een Muur van Stilte...

En dan komt het moment dat je naar de studeerkamer van Max gaat, een plek die ik goed kende. Op de salontafel stond het schaakbord met een openingsstelling die nauwelijks uit het oude boekje van F. Roessel kon zijn, dat naast het bord lag. Fantasie van Max.

In een kartonnen doos lagen notatieboekjes uit de gouden tijden van Spasski, Hübner en Hort, de jaren zeventig. Max had in die tijd bij Spangen gespeeld in het eerste team, het stond toch echt in de boekjes. Toen hij het me indertijd vertelde kon ik het bijna niet geloven. De schaakboeken van Max stonden niet prominent in het zicht. Dat zou je opmerkelijk kunnen noemen, want het schaken vulde Max' leven echt wel substantieel, als je weet hoeveel tijd hij op Lichess doorbracht. Sommige openingsboekjes waren duidelijk gebruikt, ooit. Een paar jaar geleden dacht ik Max te verblijden met een openingsboek waarin de Indische Verdedigingen uit de doeken werden gedaan. Bij inspectie was snel duidelijk dat hij er vermoedelijk niet eens in gekeken had. De manier waarop hij het Koningsindisch behandelde is ook nooit in de revisie gegaan. Er waren titels van Nimzowitsj en Euwe. Ongetwijfeld met de beste bedoelingen aangeschaft, maar helaas, niet gebruikt. Max had ook literair schaakleesvoer gekocht of gekregen. Het boek over Donner van

Alexander Münninghoff was duidelijk gelezen, maar “de Koning” van de maestro zelf was in maagdelijke staat. Opvallend.

Wat zegt dit alles over Max en het schaken? Het zegt misschien iets als je het combineert met wat Max zelf in zijn enige column op onze website uit 2004 schreef. “...Dit nivo heb ik nu al zo’n tien jaar en waarschijnlijk zal ik met dit nivo ook de kist ingaan. Is dat erg? Ja, dat is erg. Er rest mij slechts het woord van Willem van Oranje (de Zwijger) toen ook hij in 1574 zich in een uitzichtloze situatie bevond: *Men hoeft niet te hopen om te ondernemen, noch voortgang te boeken om te volharden*. Ook wij volharden zonder hoop...”. Lekker dik aangezet dit alles, maar Max begreep dat de boekenwijsheid hem niet ging helpen om zijn niveau ook maar op peil te houden. Maar het spelletje is hij inderdaad tot het eind toe trouw gebleven.